

Başvuru Tarihi (Received Date): 07.01.2021

Kabul Tarihi (Accepted Date): 29.11.2021

Makale Türü (Article Type): Derleme Makalesi / Review Article

doi: 10.52848/ijls.856124

Kaynakça Gösterimi: Okan, N. (2021). Hizmetkâr liderlik: Mevlana örneği. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(3), 208-216. doi: 10.52848/ijls.856124

Citation Information: Okan, N. (2021). (2021). Servant leadership: Mevlana example. *International Journal of Leadership Studies: Theory and Practice*, 4(3), 208-216. doi: 10.52848/ijls.856124

HİZMETKÂR LİDERLİK: MEVLÂNÂ ÖRNEĞİ

Nihan OKAN¹

Öz

Liderlik araştırmacıların üzerinde çok çalıştığı, farklı tanımları olan çok yönlü sosyal bir olgudur. Liderlikle ilgili çalışmalarda tarihte iz bırakmış liderler incelenmiş ve liderlikle ilgili farklı yaklaşımlar olduğu saptanmıştır. Hizmetkâr liderlik yaklaşımı bu çalışmalar arasında dikkat çekmektedir. Bu araştırma literatür tarama modelinde betimsel bir içerik arz etmektedir. Araştırmada; hizmetkârlık kavramını, hizmetkâr liderlik yaklaşımının tarihçesini, hizmetkâr liderliğin tanımını, boyutlarını, hizmetkâr liderde bulunması gereken temel özellikler ile Mevlânâ'nın eğitimi yönü ve karakteristik özelliklerini incelemek ve bunları hizmetkâr liderlik yaklaşımıyla ilişkilendirmek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda; Mevlânâ'nın hizmetkâr liderlik özellikleri taşıdığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Liderlik, Hizmetkâr Liderlik, Mevlânâ

Servant Leadership: Mevlana Example

Abstract

Leadership is a multifaceted social phenomenon with different definitions on which researchers work hard. In studies on leadership, leaders who have left their mark in history have been examined and it has been determined that there are different approaches to leadership. The servant leadership approach draws attention among these studies. This research presents a descriptive content in the literature review model. In the research; it is aimed to examine the concept of servant hood, the history of the servant leadership approach, the definition and dimensions of servant leadership, the basic features that a servant leader should have, and the educational aspect and characteristics of Mevlana and to associate them with the servant leadership perspective. As a result of the research; it can be said that Mevlana has servant leadership characteristics.

Keywords: Leadership, Transformational Leadership, Distance Education.

Giriş

Liderliğin uzun yıllardır çok araştırılan konulardan biri olduğu bilinmektedir. Yaşadığımız asırda farklı alanlardan kuramcılar ve uygulayıcılar liderlik kavramını analiz etmeye çalışmışlardır. Çalışmalardan sonra alanyazına 5000'den çok çalışma ve 350'den çok tanım eklenmiştir (Erçetin, 2000). Liderlerin davranışları, liderlik sürecinin nasıl yönetildiği, hangi durumda ne tür liderlik gerektiği ile ilgili duyulan merak, liderlikle ilgili farklı teori ve yaklaşımların ortaya atılmasına yol açmıştır (Yıldırım, 2012). Hizmetkâr liderlik yaklaşımı da bu yaklaşımlar arasında dikkat çekmektedir.

¹Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı, E-posta: nihanokan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7090-031X

Günümüzde insana özgü ve ahlaki özellikler fazlaca önemsenmeye başlanmış, zor kullanmadan ya da otoriter olmadan gönülleri dolduracak liderlere gereksinim hissedilmiştir. Söz konusu liderlerden bilgiyi yönetme hususunda donanımlı olmaları, kendi istekleri ile insanların yararına çalışmaları, farklı bir duruş sergilemeleri beklenmektedir. Hizmetkâr liderlik bu beklentileri karşılayan bir liderlik türüdür. Hizmetkâr liderlik, insanı odak noktasına alan bir çıkış olarak tanımlanmaktadır (Fındıkçı, 2009). Bu bağlamda araştırmada, Mevlânâ Celâleddîn Rumi'nin eğitimci yönü ve karakteristik özellikleri incelenmiş, hizmetkâr liderlik vasıflarını taşıyıp taşımadığının değerlendirilmesi literatür taraması yoluyla gerçekleştirilmiştir. Bunun için öncelikle liderlik ve hizmetkâr liderlik kavramları incelenmiş, daha sonra ise Mevlânâ'nın eğitimci yönü, karakteristik özellikleri ve hizmetkâr liderlik kapsamına giren özellikleri ortaya konmuştur.

Liderlik Kavramı

Liderliğin tarihi insanlığınki ile aynı yaşıttır. İnsan, toplum içinde hayatını devam ettirmek mecburiyetinde olan sosyal varlıktır. Bu nedenle liderlik, lider-izleyici etkileşimi sonucunda bireyin yer aldığı grubun içinde üzerine giydiği farklı bir elbise gibidir. Liderlik, tarih boyunca var olmuştur. Doğasında hiyerarşi olan insan ileride de lidere gereksinim duyacaktır (Eren, 2007).

Lider, izleyicilerinin ya da örgütün hedeflerine varmasında etkin olan bir birey olarak tanımlanabilir (George ve Jones 1999). Takipçileri belirlenmiş hedeflere başarılı bir şekilde götüren, onlara çalışmalarında koordinasyon sağlayan, amaçları gerçekleştirme için yeterince donanımlı birey olarak da açıklanabilir (Nalbant, Özdil ve Ecevit, 1997). Liderlik denilince akla insanın planını ve aldığı kararı hayata geçirmesine yardım eden bir sanat, bir insan yeteneği gelmektedir (Ergun, 1981). Liderlik, hedefe giden yolda örgüt üyelerini etkileme, güdüleme ve yönlendirmeye çalışma becerisidir (Hellriegel ve Slocum, 1992). Daha güncel çalışmalara bakıldığında Kılınç (2019) lideri; izleyenlerin gereksinimlerine göre örgüte yön çizen, motivasyonu sağlayan, takipçilerin verimli ve uyumlu bir şekilde çalışmasına katkı sunan, örgütün problemlerini çözen, amaçlarına varmasını sağlayan kişi olarak tanımlamıştır.

Son zamanlarda liderlik çalışmaları, liderin takipçilerini etkileme düzeyine odaklanmıştır. Karizmatik liderlik ile dönüşümcü liderlik yaklaşımları buna örnektir. Ayrıca son yıllarda liderlik olgusu, etik liderlik, kültürel liderlik, kuantum liderlik, global liderlik, vizyoner liderlik gibi başlıklar altında incelenmektedir (Asalioğlu, 2020). Bu çalışmada ise Mevlânâ Celâleddîn Rumi örneği üzerinden hizmetkâr liderlik ile ilgili çözümlenmeler yapılmıştır.

Hizmetkâr Liderlik

Hizmetkârlık, bu liderlik yaklaşımında en ön plandaki anlayış olarak tanımlanabilir. Hizmetkârlık, bireyin kendini çıkar gözetmeden başkasına adanması, onun gereksinimlerini karşılama ve onun için hayat sürdürme olarak açıklanabilir. Lider, kendini “hiç” olarak tanımlar, “ben” kavramından önce “biz”, “sen”, “siz” kavramını önceliğe alır (Fındıkçı, 2009). Hizmetkârlık pek çok kişi tarafından başkalarına hizmet etmek gibi sıradan, vasıfsız bir iş gibi algılanmasına rağmen, gerçekte liderin kendini izleyenlerine adanmasını, onların fikirlerini de önemsemesini, bunun yanı sıra benmerkezcilikten “sen-biz” merkeziliğe dönmesini içermektedir (Dal, 2014).

Greenleaf (1977) “The Servant as Leader” adlı makalesinde “Lider bir hizmetkârdır.” cümlesini kullanmıştır. Böylelikle “hizmetkâr liderlik” alanyazına girmiştir, içerdiği anlamla tüm liderlik yaklaşımlarına ev sahibi olmuştur (Fındıkçı, 2009). Greenleaf hizmetkâr liderin ilk olarak bir hizmetkâr olduğunu düşünmektedir. İnsan öncelikle hizmet etmeye odaklanmalı ve liderlik gücünü hizmetkârlıkla birleştirip hizmetkâr lider olabilmelidir (Greenleaf, 1977).

İnsanların duygulardan ve sevgiden uzak, robot gibi yaşamaktansa, ilişkilere ve sevgiye öncelik veren bir yaşam tarzına geçeceği varsayılmaktadır. İnsani değerler olmadan çabalamak, evren ve ruh kanunlarını reddederek insan yönetmeye kalkışmak sonuçsuz kalacaktır (Bakan ve Doğan, 2012). Bundan dolayı, yönetenlerin verdikleri emirlere uyulmasını uman liderlere değil, izleyenlerini geliştiren, onlara katkılar sunan, yani onlara hizmetkârlık yapan liderlere ihtiyaç duyulmaktadır (Akiş, 2005). Bu düşünceden hareketle ortaya çıkan yaklaşım hizmetkâr liderliktir.

Greenleaf'e (1977) göre hizmetkâr lider, takipçileri ile empati yapabilen, iyi bir dinleyici olabilen, sıra dışı bir güç ile onları destekleyen bireydir. Buchen (1998), insana güvenen, iyi ilişkiler kurmaya çabalayan, onların geleceklerini önemseyen birey; Laub (1999), diğer insanları değerli gören, gelişimlerine odaklanan onların gelişimine katkı sunan, yetkeci olmayan lider; Russell (2001), güvenilen, hizmet eden, kuvvetlendiren, vizyoner birey olarak hizmetkâr liderliği açıklamıştır (Irving ve McIntosh, 2010). Senge (1996) hizmetkâr lideri, benliğini dengeleyebilen, insanlara yol gösteren güce sahip lider şeklinde tanımlamıştır (Drury, 2004). Spears (2004) için hizmetkâr lider ise takipçilerine hizmet eden, onları gayret göstermeye teşvik eden ve örgüte topluca karar alma gücü veren bireydir.

Patterson'a göre (2003) hizmetkâr liderliğin, dönüşümcü liderlik teorisiyle benzer yönleri bulunmaktadır. Patterson hizmetkâr liderliği, örgütteki takipçilere odaklanmış, takipçileri ilk sıraya almış bir lider olarak ifade etmiştir. Modelinde liderin kendine özgü niteliklerinden, tavırlarından söz etmiştir. O hizmetkâr lideri; mütevazı, özverili, sevgi dolu, ileri görüşlü, güvenilir, izleyenlerini kuvvetlendiren, onlara hizmet eden birey olarak tanımlamıştır.

Winston (2003) Patterson'dan örnek alarak kendi hizmetkâr liderlik modelini geliştirmiştir. Diğer modelde olduğu gibi boyutlar yine mütevazı, özverili, sevgi dolu, ileri görüşlü, güvenilir, izleyenlerini kuvvetlendiren olarak ifade edilmiştir (Dennis ve Bocernea, 2005'ten akt. Cerit, 2008). Bu modelde izleyen yetkilidir, kendini değerli hisseder, ekip çalışmasına önem verir. Lider izleyenlerini odağına almıştır. Değerlerini onlara aşılar. Tavırları güven, dürüstlük ve doğruluk üzerinedir (Cerit, 2008). Page ve Wong'a (2000) göre modelin boyutları, "kişilik", "ilişki", "görev" ve "süreç" olarak belirlenmiştir:

- Kişilik: Modelin çekirdeğinde yer alan kişilik, insanın nasıl olduğunu açıklar.
- İlişki: Liderin izleyenlerle iyi ilişkiler kurması ön plandadır. Onların sosyal duygusal zekâsını geliştirme çabası vardır.
- Görev: Lider görevini yerine getirirken "vizyon belirleme", "yol gösterme", "karar verme" ve "uygulama" özelliklerini taşımaktadır.
- Süreç: Organizasyonun etkili oluşu kritiktir. Lider özellikleriyle örgütte oluşturduğu ruhu kullanarak izleyenlerini güdüler (Page ve Wong, 2000).

Hizmetkâr liderde bulunması gereken başlıca özellikleri aşağıdaki gibi tanımlamıştır Brewer, 2012; Fındıkcı, 2009; Spears, 2004):

- Farkında Olmak: Ahlak ve etik boyutunda örgütteki havanın farkında olmak lideri kuvvetli yapar ve izleyenleri yönetmesini kolaylaştırır.
- Dinleme: İzleyenlerle olumlu işler geliştirmek için lider iyi bir dinleyici olmalıdır.
- İyileştirme: Lider izleyenlerinin kalbindeki kırıklıkları görür ve onların ruhlarını onarmak için çaba gösterir.
- Empati: İzleyenlerini anlayabilmek için kendini onların yerine koyan lider, yeteneklerini onların gelişimi için kullanır.

- Kavramsallaştırma: Lider sorunları kavram halinde düşünür ve onlara geniş bir pencereden bakar, uygulama yapar, yeteneklerini geliştirir.
- İkna Etme Gücü: Lider, takipçilerinin davranışlarını değiştirebilmek için ikna yeteneğini kullanır. Onlarda yapıcı ve olumlu etki bırakmaya çalışır. İkna etme yetisi onun iletişim silahlarından biridir.
- Öngörü Sahibi Olma: İleride olabilecek olaylara önceden sezebilmek bir marifettir. Çünkü yanlışlardan ders çıkarmak gelecekteki muhtemel sonuçları etkileyecektir.
- Hizmet Odaklılık: Takipçilerinin gereksinimlerini gidermek için çabalayan lider, örgütün başardıklarından ya da başaramadıklarından sorumlu hisseder.
- İnsanların Gelişmesi ve Büyümesine Bağlılık: Lider, izleyenlerin örgütteki katkısından ziyade onların gelişmesinde etkili olmaya çalışır. Bunun için gücünü kullanarak onları büyütür.
- Topluluk İnşa Etme: İzleyenlerin yaşamını etkileyen ilk unsur küçük gruplardan büyük topluma geçmektir. Topluluk inşası liderin verdiği hizmetlerden biridir.

Mevlânâ, Eğitimci Yönü, Karakteristik Özellikleri ve Hizmetkâr Liderlik Özellikleri

Mevlânâ XIII. asırda iz bırakmış evrensel bir mutasavvıftır. Bütün dünyada “Rûmî Fenomeni” hala geçerliliğini korumaktadır. UNESCO Mevlânâ’yı dünya düşünce tarihinde bir kilometre taşı olarak görmüş ve 2007 senesini “Mevlânâ Yılı” olarak hoşgörü, sevgi ve barış namına kabul etmiştir. Varlığın özünü yorumlayarak insanların hizmetine sunan Rûmî, toplumsal pek çok sorunun bulunduğu günümüz dünyasında çözümler sunabilen, kişinin kendini bulacağı bakış açıları ortaya koyabilen bir kılavuzdur. Geçmişten günümüze kadar ulaşmış bu kılavuzluk, kültür ve din arasında evrensel bir köprü olmuştur. Kültür ve inanç dünyasında düşünce ve eserleriyle sekiz yüz yıldır hizmet veren Mevlânâ, küresel anlamda tefekkür dünyasının en ünlü lideri olmuştur. İslamiyet’in tanınması ve tercih edilmesinde Rûmî’nin katkıları büyüktür. Dünya, samimi, hoşgörülü, sevgi dolu ruh zenginliği ve hayat tarzı için onun eserlerini okumaya ve anlamaya çabalamaktadır (Arpaguş, 2007).

Mevlânâ maddi ve manevi alanda tam olgunluğa ulaştığında, eğitim alanında çalışmalarına geçmiştir. İlk olarak 1241’de hocalarının ve babasının yolundan giderek din ilimleri ve fıkıh alanında derslere başlamıştır. Eğitim verdiği talebelerinin günlük mevcudu 400’e yaklaşmaktadır (Etik, 1982).

Mevlânâ Celâleddin Rûmî öğretim faaliyetlerinin yanında halkının manevi öğretmenidir. Zikir meclislerinde izleyenlerini Allah dinine çağırarak etrafına talebeler toplamıştır (Füruzanfer, 1990). Ona göre, bir eğitimcide bulunması gereken nitelikler şu şekildedir (Özdemir, 2011);

- Birilerini memnun etme düşüncesi ya da birileri tarafından eleştirilme kaygısı taşımamalı, sadece doğru bildiğini söylemelidir.
- Eğitimci güçlü bir iradeye sahip olmalı, karşısına çıkan zorluklarla mücadele edebilmelidir.
- Eğitimci ilahi aşkla ve sevgiyle kuşanmıştır.
- Öğrencilerine ders verirken, onlarda davranış değişikliği oluştururken yumuşakça davranmalıdır.
- Affedebilmelidir. Hislerini kontrol edebilmeli, kendi çıkarlarını düşünmemelidir.
- Öğrencilerinin seviyesine uygun yöntemlerle ders anlatabilecek meslek yeterliliğine sahip olmalıdır.
- Psikoloji ve ruh sağlığından anlamalıdır.

- Yanlışlara karşı sabırlı olmalı, talebelerin davranışında olumlu değişiklikler yapmaya çalışmalıdır. Bu da anca sabırla mümkündür.
- Talebesinin şahsiyet edinmesi için tüm olanaklarını kullanmalı, gerçekleri göstermekten şaşmamalıdır.

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî XIII. Yüzyıla imzasını atmış mühim bir filozoftur. Kişiliğiyle, ortaya koyduğu görüşlerle arkasında eserler bırakmış itibarlı bir eğitimcidir. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'yi saygın kılan eserleri Mesnevi ve Divan'ı Kebir'dir. Bu iki eserde eğitimle alakalı önemli fikirlerini anlatmıştır (Özdemir, 2011).

Mesnevî, kuramsal ve uygulamalı eğitim etkinliklerinde Türk devletlerine hizmet vermiştir. Osmanlı'da idarecilerin yetiştirilmesinde kullanılmıştır. "Osmanoğulları ülkesinde, bilhassa ıslâhat devirlerinde, yenilik denemelerine girişilen XVII-XVIII. Yüzyıllarda, Dârül- mesnevi denen ve Mesnevî okutmaya mahsus olan yerler açılmış, medrese ve câmilerde de Mesnevî okutulmaya başlanmıştır." (Şafak, 2005)

Türk edebiyatının ilham aldığı Mevlânâ ve Mesnevî'sinin ünü zaman içinde Avrupa'ya ulaşmış, günümüzde ABD ve pek çok ülkede ciddi bir ilginin odağı olmuştur. Cumhuriyetin ilanından sonra, Latin alfabesinin kabulüyle Mesnevi tekrar dilimize çevrilmiştir. Eserdeki hikâyelerden dersler çıkarmak için çalışmalar yapılmış; eserde geçen tasavvuf, din, tarih ve sosyal konularda incelemeler çoğalmıştır (Bakan ve Doğan, 2012).

Mesnevî eğitici bir eserdir. Bundan dolayı MEB, Mesnevî'den seçme hikâyeleri yararlı bulmuş ve okullara önermiştir. Sonsuz sevgiyle bütün evreni kucaklayan Mevlânâ öğretisinin esasında muhabbet ve dostluk bulunmaktadır. Fikirlerinin özünde insanları kötülükten uzak tutmayı hedefleyen, yaradana ve yaradılana duyduğu aşkla zamansız, hoşgörünün anahtarını elinde tutan kıymetli bir öğretmendir. Türk eğitim sistemini baştan şekillendiren, modernleştiren ulu önderimiz Atatürk Mevlânâ'yı sık sık anarak ona olan hayranlığından bahsetmiştir. Bir tren seyahatinde Konya civarında yanındakilere demiştir ki: "Ne zaman bu şehre gelecek olursam, Mevlânâ'nın rûhâniyeti bütün benliğimi sarar. O çok büyük bir dâhi, devirleri aşan bir teceddüd âşığıdır." (Tanerli, 1987).

Mevlânâ kullandığı dil ile edebiyatçılara ilham olmuştur. Bu ilham veren dil edebiyatçıları bugün bile etkilemektedir. "Öteki dillere, Türkçe dâhil, tüm dünya dillerine yapılan çevirilerinde bile devrim yaratan bu üslûp, onu okuyan insanların gönlünde hiçbir yüzyılda silinmeyecek derinlikte etkiler bırakır." (Şardağ, 1983).

Büyük düşünür, büyük şair, büyük rehber olan Mevlânâ Celâleddîn Rûmî vizyoner bir düşünürdür. Etkisi döneminin sınırlarını aşmış, taze fikir ve eserleri geniş bir coğrafyada yankı bulmuş, Şeyh Galib'den Yunus'a, Goethe'den İkbâl'e kadar birçok kalem üstadı ondan ilham almıştır. Başta Türk İslam uygarlığını, ardından dünyayı aydınlatmış olan Mevlânâ'nın eserlerinin iki yüzden fazlası yabancı dillere tercüme edilmiş, ışığından yararlanılsın diye insanların hizmetine sunulmuştur (Güzel, 2007).

Nasihatlerin ve uyarıların gönüllerde köklenmesi, öncelikle liderin bu kurallara uyması ile mümkündür. Nasihatlerini dinleyen bireylerin reaksiyonlarını öngörerek hepsine hitap edebilmesi önemlidir. Mevlânâ'nın uyguladığı eğitim yöntemleri günümüz küresel eğitiminin bakış açısıyla benzerlik göstermektedir. "Hiçbir derya, bir ülkenin sınırları içinde kalamaz. Mevlânâ da her ülkenin sahillerine vuran böyle bir okyanustur" (Okuyucu, 2005).

"Biz ilahî hekimleriz; kimseden tedavi ücreti istemeyiz... Yetmiş iki millet sırrını bizden dinler. Biz, bir perde ile yüzlerce ses çıkaran bir neyiz." diyen Mevlânâ, tüm insanları sarıp sarmalayan, onları

doğru yönlendiren bir filozoftur. Avrupa'yı etkisi altına almış fikirleri ile Mevlânâ model alınarak eserlerindeki kavramlar, günümüzün dertlerine deva olarak kabul edilmektedir (Şimşekler, 2003).

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, ömrünü insanların dertlerini bir solukta tüketebilmenin gayretiyle geçirmiş, ömrünü insanlığa adanmış, fikirleriyle, eserleriyle ölümsüzleşmiş nadir şahsiyetlerden biridir. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin farkı, ilk olarak onun kalplere işleyen, zihinlere yer eden etki gücüdür. O; ne zaman, ne kadar, neyi, kime vereceğini çok iyi bilen; kimi zaman bir dokunuş, bir okşayışla, kimi zaman anlamlı bir bakışla, kimi zaman gönül fetheden bir konuşmayla, kimi zaman da örnek hayat tarzıyla izleyenlerini kendine hayran bırakmıştır (Araz, 2004).

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî'nin en önemli özelliği, kendisine verilmiş hazır dünyaya farklı bir içeriği yerleştirmiş olmasıdır. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, yaşamı boyunca insan-ı kâmil yetiştirme çabası içinde olmuş; insanların acılarını, hüznlerini, umutlarını, karamsarlıklarını iyi tahlil etmiş ve onları ideal bir yöntemle eğitmiştir. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî çok az kişinin varabileceği bir derinlikte, kendi zamanındaki Doğu'nun manasını ve tarzını kavramış bulunmaktadır (Panayotopulos, 2007).

Mevlânâ Celâleddîn Rûmî, hem örnek hayat tarzıyla, hem ardında bıraktığı eserleriyle, kendi döneminden bugüne kadar dil, din, ırk ayrımı yapmadan bütün insanlara rehber olmuş, yönlerini, yollarını aydınlatmıştır. İçinde yaşadığımız yüzyılda, kitle iletişim araçlarının yaygınlaştığı, dünyanın küçüldüğü bir dönemde eğitim – öğretim, pedagoji ile ilgili dünya çapında eserler vermiş kişilerin bile hayal edemeyeceği bir başarı yakalamıştır. Hem de bu başarıyı birilerinin gölgesine sığınmadan, halkın yararına olmayanı savunmadan, kendini ön plana çıkarmaya çalışmadan gerçekleştirmiştir (Güzel, 2007).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Liderlik uzun yıllardan beri üzerinde tartışılan, pek çok tanımı yapılmış, önemini koruyan bir kavramdır. Araştırmalar sonucunda liderlerin izleyenlerini harekete geçirebilen bir güçte ve etkide oldukları anlaşılmaktadır. Ayrıca liderlik yaklaşımlarının özünde lider ve takipçiler arasında kurulan bir etkileşimin olduğu görülmektedir. Söz konusu liderlik yaklaşımları arasında yer alan hizmetkâr liderlikte, liderin gücünü paylaştığı, takipçilerinin ihtiyaçlarını ön planda tuttuğu ve gelişimlerine hizmet ettiği söylenebilir.

Çalışmaya konu olan Mevlânâ'nın ölümünden sonra yaklaşık sekiz yüz yıl geçmesine rağmen felsefesi, inşa ettiği büyük topluluk tarafından yaşatılmaktadır. Derin bir şefkatle ve engin bir hoşgörülle takipçilerine sadece insan olduğu için değer vermiş, onlara kendini adanmıştır. Mevlânâ Celâleddîn Rûmî bütün dünyada aşkın, sabrın ve hoşgörünün sembolü olmuştur. Günümüzde bile dünyanın dört bir tarafında eserleriyle insanlara yol gösterip, yüzyıllar öncesinde yaktığı ışıkla bugünleri aydınlatmaktadır.

Mevlânâ sevgi dolu, alçakgönüllü, fedakar, vizyon sahibi, güven veren, izleyenlerini güçlendiren, geliştiren bir liderdir. İzleyenlerine değer veren, sevgi, saygı, şefkat duygularını onlara aşıl原因 doğru, dürüst ve güvenilir bir rehberdir. Kişiliği, insan ilişkileri, takipçilerini geliştirme çabası, vizyonu ve verdiği kararlar ile onlarda bir ruh oluşturmuş ve birleştiren bir güç olmayı başarmıştır. Kendisini başkalarının ihtiyaçlarını karşılamaya adanmış, onların büyüüp gelişimlerini tamamlamaları için mücadele etmiştir. Önceleri çevresindeki küçük topluluklara dersler veren Mevlânâ'nın felsefesi kulaktan kulağa yayılmış, eserleri ile yaktığı ateş, tüm dünyayı sarmış ve hala da gönülleri ısıtmaktadır. Çağın problemlerini geniş bir perspektifle çözmeye çalışan, çözümleri ile bugün bile örnek alınan, disiplini elden bırakmayan bir önderdir. O; öngörü sahibi, sezgileri kuvvetli, dinlemesini bilen, insanları anlayan ve birbirine bağlamak için empati kurabilen, kim olursa olsun kabul edip, incinmiş ruhları, kırılmış kalpleri iyileştiren, toplumsal değerlerin farkında, yüksek ikna kabiliyetine sahip bir iletişim

dehasıdır. Tüm bunlardan hareketle Mevlânâ, hem eğitimci yönü hem de karakteristik özellikleriyle incelendiğinde “hizmetkâr lider” olarak tanımlanabilir.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada “araştırma ve yayın etiği ilkelerine” riayet edilmiştir.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Bu çalışmanın tüm aşamaları tek bir yazar tarafından yürütülmüştür.

Çıkar Beyanı

Yazarın dergi, çalışmaya konu olan kişi ya da bu çalışma ile herhangi bir çıkarı bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Akiş, Y.T. (2005). Sosyal kurumsal liderlik, CEO's leadership insights. *Amrop Hever Turkey*, 21, 12-15.
- Araz, N. (2004). *Aşk peygamberi (Mevlânâ'nın hayatı)*, İstanbul: Özgür Yayınları.
- Arpağuş, S. (2007). Mevlana Celaleddin Rumi (1207-1270). *İSTEM*, 5(10), 91-111.
- Asalıoğlu, A. (2020). İhsan Doğramacı'nın Türk yükseköğretim sistemi üzerindeki etkilerinin liderlik yaklaşımları bakımından incelenmesi. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, Liderlik Yaklaşımları Bağlamında İz Bırakan Eğitimcileri Anlamak, 42-50.
- Bakan, İ. ve Doğan, İ.F. (2012). Hizmetkâr liderlik. *KSÜ İİBF Dergisi*, 2(2),1-12.
- Brewer, C. (2010). Servant leadership: A review of literature. *Online Journal for Workforce Education and Development*, 4, 3.
- Buchen, I. H. (1998). Servant leadership: A model for future faculty and future institutions. *Journal of Leadership Studies*, 5(1), 125-134.
- Cerit, Y. (2008). İlköğretim okulu müdürlerinin hizmet yönelimli liderlik davranışlarının öğretmenlerin tükenmişliklerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 56, 547-570.
- Dal, L. (2014). *Hizmetkâr lider ile lider-üye etkileşimi arasındaki ilişki: Bir devlet üniversitesinde araştırma* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Drury, S. (2004). *Employee perceptions of servant leadership: Comparisons by level and with job satisfaction and organizational commitment* (Unpublished Doctoral Dissertation). Regent University, Virginia Beach, VA.
- Erçetin, Ş. Ş. (2000). *Lider sarmalında vizyon*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Eren, E. (2007). *Örgütsel davranış ve yönetim psikolojisi*. Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş, İstanbul.
- Ergun, T. (1981). *Türk kamu yönetiminde önderlik davranışı*. TODAİE Yayınları, No:191, Ankara.
- Etik, A. (1982). *Şems ve Mevlana*. Konya: Sebat Ofset Matbaa.
- Fındıkçı, İ. (2009). *Bir gönül yolculuğu: Hizmetkâr liderlik*, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Füruzanfer, B. (1990). *Mevlânâ Celâleddin* (F. N. Uzluğ, Çev.). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- George, J. M. ve Jones, G. R. (1999). *Organizational behavior*. Addison- Wesley Pub. Co, Inc, USA.
- Greenleaf, R. K. (1977). *Servant leadership: A journey into the nature of legitimate power and greatness*. Paulist Press, www.greenleaf.org.
- Güzel, A. (2007). Mevlana'nın çağına ve çağımıza tesirleri. *İSTEM*, 10, 169-190.
- Hellriegel, D. ve Slocum, J. W. (1992). *Management*. Addison- Wesley Publishing Co, Inc, USA.
- Irving, J. ve McIntosh, T. (2010). Investigating the value of and hindrances to servant leadership in the Latin American context: Initial findings from Peruvian leaders. *Journal of International Business and Cultural Studies*, 2, 1-16.
- Kılınç, E. (2019). *Stratejik ve dönüştürücü liderlik ile işgören performansı ilişkisi: Sağlık sektöründe bir araştırma* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim ve Organizasyon Anabilim Dalı, Malatya.
- Laub, J. (1999). Assessing the servant organization: development of the servant organizational leadership (SOLA) instrument. *Dissertation Abstracts International*, 60(2): 308.
- Nalbant, E., Özdil, T. ve Zümrüt, E. (1997). Liderlik nitelikleri ve iş gören performansı üzerindeki etkileri. *Deniz Harp Okulu*, 21. Yüzyılda Liderlik Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, Cilt 1.
- Okuyucu, C. (2005). *İçimizdeki Mevlânâ*. İstanbul: Bilge Yayıncılık.

- Özdemir, Ş. (2011). Mevlana'nın eğitimci kişiliği. *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 16(1), 1-13.
- Page, D. ve Wong, T. P. (2000). A conceptual framework for measuring servant-leadership. In S. Adjibolosoo (Ed.), *The human factor in shaping the course of history and development*. University Pres of America, Lanham, MD.
- Panayotopoulos, I. M. (2007). *Benzersiz Mevlana*. İstanbul: Arion Yayınevi.
- Patterson, K. (2003). *Servant leadership: A theoretical model*. Proceedings of the Servant Leadership Roundtable.
- Russell, J. (2001). Exploring the values and attributes of servant leaders. *Dissertation Abstracts International*, 61(12), 4856.
- Spears, L. C. (2004). Practicing servant-leadership. *Leader to Leader*, 34, 7-11.
- Şafak, Y. (2005). *Hazret-i Mevlâna'nın eserleri*. Konya: Konya Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları.
- Şardağ, R. (1983). Mevlânâ ve Mesnevî'deki üslup. F. Halıcı (Ed.), *Mevlânâ yirmi altı bilim adamının Mevlânâ üzerine araştırmaları* (s.125-129) içinde. Konya: Ülkü Basımevi.
- Şimşekler, N. (2003). Hz. Mevlâna'da evlilik, aile ve çocuk Eğitimi. C. Arabacı (Ed.), *Yeni ipek yolu Konya kitabı VI* (ss. 135-143) içinde. Konya: Konya Ticaret Odası Yayınları, 528.
- Tanerli, A. (1987). *Mevlâna ailesinde Türk milleti ve devleti fikri*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Winston, B. (2003). Extending Patterson's servant leadership model: Explaining how leaders and followers interact in a circular model. In B. Winston (Ed.), *Proceedings of the servant leadership*. Roundtable at Regent University.
- Yıldırım, B. H. (2012). *Liderlik özellikleri ve liderlik tarzlarının duygusal zeka perspektifinden incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, İşletme Anabilim Dalı, Kocaeli.